

ՀԱՅԴԵԼԲԵՐԳԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հայդելբերգ, Գերմանիա
Նոյեմբերի 25-29, 2015

UNIVERSITÄT
HEIDELBERG
ZUKUNFT
SEIT 1386

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Հայդելբերգի համալսարանը, որը հիմնադրվել է 1386 թ.-ին, Գերմանիայի ամենահին համալսարանն է և Եվրոպայի ամենահեղինակավոր հետազոտական համալսարաններից մեկը: Գերմանական հետազոտական հիմնադրամի Գերազանցության Նախաձեռնության երկու փուլերում, ինչպես նաև միջազգայնորեն ճանաչված վարկանիշային աղյուսակներում ձեռք բերված հաջողությունները ապացուցում են, որ Հայդելբերգի համալսարանը արժանիորեն գերազանց հեղինակություն և առաջատար դեր ունի գիտական հանրության շրջանում:

Հայդելբերգի համալսարանը առաջարկում է գիտակարգերի մի ամբողջ շարք՝ ինչպես հումանիտար, իրավագիտական, հասարակական գիտություններ, այնպես էլ բնական գիտություններ՝ ներառյալ բժշկություն: Իբրև բազմակողմանի համալսարան այն շարունակ ամրապնդում է առանձին գիտակարգերը, խթանում միջգիտակարգային համագործակցությունը և փոխանցում հետազոտության արդյունքները հասարկությանը և արդյունաբերությանը:

Համալսարանը բնութագրում է իրեն որպես հետազոտական համալսարան, որում կարևորվում է հետազոտությանը միտված դասավանդումը: Այն իր առջև խնդիր է դրել ուսումնասիրել մարդկության առջև ծառացած հիմնահարցերը միջգիտակարգային համագործակցության միջոցով:

Անկախ կրտսեր հետազոտական խմբերի և համակարգված

ասպիրանտական ծրագրերի միջոցով համալսարանը հետազոտությանը միտված դասավանդման և երիտասարդ գիտնականներին վաղ հետազոտական փորձով ապահովելու նորագույն միջոցներ է տրամադրում:

Համալսարանն իրազեկում է գիտնականներին աջակցության ծրագրերի մասին, խորհրդատվություն է տրամադրում դիմումների ընթացակարգերի և հետազոտության ֆինանսավորման իրավական հարցերի շուրջ և աջակցում է հետազոտողներին իրենց ծրագրերի իրագործման մեջ:

Հայդելբերգի համալսարանի նպատակն է նաև գիտական արդյունքները հասանելի դարձնել ամբողջ հանրությանը: Այդ իսկ պատճառով համալսարանը խթանում է գիտելիքի մշտական փոխանակումը բիզնեսի ոլորտի, արդյունաբերության, տեղական իշխանությունների և ասոցիացիաների հետ:

ԱՍՊԻՐԱՆՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵԼԲԵՐԳԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՈՒՄ

Հայդելբերգի համալսարանում ներկայացվել և քննարկվել են հետևյալ հարցերը՝ Հայդելբերգի մաթեմատիկական և համակարգչային մեթոդների ասպիրանտական դպրոցը, Հայդելբերգի ֆուդամենտալ ֆիզիկայի ասպիրանտական դպրոցը, Բնական գիտությունների Եվրոպական ուսումնական լաբորատորիան, «Ասիան և Եվրոպան համաշխարհային համատեքստում» հետազոտական խումբը:

Հայդելբերգի համալսարանում ասպիրանտական կրթության հիմնական բնութագրիչներն ամփոփված են ստորև.

1. Հայդելբերգի համալսարանի բոլոր ասպիրանտական ծրագրերը նպատակ ունեն գրավելու լավագույն դիմորդներին, որոնք աչքի են ընկնում իրենց կարողություններով, փորձառությամբ և հմտություններով: Ասպիրանտական ծրագրերը կազմակերպվում են դպրոցներում, ինչը ոլորին է դարձնում ընդունելության և ամբողջ ուսումնական գործընթացի համակարգումը: Սա, իր հերթին, ապահովում է հավասարապես

բարձր չափորոշիչների կիրառումը բոլոր ծրագրերի համար: Ի հավելումս, ասպիրանտական դպրոցները շատ ակտիվ են տեղեկատվության տարածման և ապագա դիմորդներին աջակցման գործում:

2. Ընդունելությունը: Հայդելբերգի համալսարանի ասպիրանտական դպրոցների և հետազոտական հաստատությունների ընդունելությունը բազմափուլ գործընթաց է: Կարևոր է ընդունելության բոլոր փուլերի թափանցիկությունը:

3. Ասպիրանտական դպրոցները: Հայդելբերգի համալսարանում ասպիրանտական հետազոտական աշխատանքը կատարվում է հիմնականում ասպիրանտական դպրոցներում և անհատական հետազոտություն կատարող ասպիրանտների քանակը խիստ սահմանափակ է: Սակայն հետազոտական միջավայր ստեղծելու և խթանելու ուղիներից մեկն է, որի արդյունքում մեկ ուղղությամբ հարակից թեմաներով հետևողական, բազմակողմանի հետազոտական աշխատանքները միջազգայնորեն մրցունակ լինելու նախադրյալներ են ստեղծում: Մյուս կողմից Հայդելբերգի համալսարանը բաց է անհատական նախաձեռնությունների համար. ցանկացած անձ կարող է ատենախոսություններ կայացնել պաշտպանության՝ նույնիսկ առանց ասպիրանտուրա ընդունվելու:

4. Ասպիրանտական դպրոցի աշխատանքի կարևոր մաս է շրջանավարտների հետ կապը: Սա թույլ է տալիս չափել ասպիրանտական ծրագրի միջազգային ազդեցությունը:

5. Հայդելբերգի համալսարանից կարելի է գիտական աստիճան ստանալ առանց հրատարակությունների՝ միայն ատենախոսության պաշտպանությամբ (շատ հետազոտողներ ընդլայնում և հրատարակում են իրենց ատենախոսության արդյունքները դոկտորանտուրայի շրջանակում): Մասնագիտական խորհուրդը սովորաբար կազմված է 2-3 անդամներից, որոնցից մեկը պետք է հրավիրյալ մասնագետ լինի, մյուսը ատենախոսության գիտական ղեկավարն է. սա ակադեմիական ազնվության վառ օրինակ է:

ՀԵՏԱԴԱՐՁ ԱՐՁԱԳԱՆՔ ՀԱՅԴԵԼԲԵՐԳԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՑ

Հայաստանի բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների պատվիրակները, որոնք ներգրավված են Տեմպուս Վերիտաս ծրագրում, 2015թ-ի նոյեմբերին երկօրյա հաճեցած ծրագրով ժամանել էին Հայդելբերգ: Հայդելբերգում ներկայացվեցին բնական գիտությունների, ֆուդամենտալ ֆիզիկայի, մաթեմատիկայի և համակարգչային գիտությունների ասպիրանտական ծրագրերի շրջանակում ընդգրկուն միջազգային ասպիրանտական ծրագրեր տրամադրելու ռազմավարությունները: Պատվիրակները նաև ծանոթացան հումանիտար գիտությունների ոլորտում ամենամեծ ասպիրանտական ծրագրին, քննարկում ունեցան Հայդելբերգի համալսարանի Միջազգային հարաբերությունների գծով պրոռեկտորի հետ և այցելեցին միջազգային մեծ ճանաչում ունեցող Եվրոպական մոլեկուլյար կենսաբանության լաբորատորիա:

Կարող ենք համոզված ասել, որ այցելության արդյունքում հայկական պատվիրակները հնարավորություն ունեցան ծանոթանալու շատ հետաքրքիր և օգտակար “լավ աշխատակարգի” հետ: Խմբային քննարկումների ընթացքում հետևյալ հարցերն էին պարբերաբար շոշափվում.

Ֆինանսավորում

- Ֆինանսավորումը կենտրոնական խնդիր է, մասնավորապես փորձարարական գիտություններում:
- Ընդհանուր առմամբ, համալսարանները հիմնական ֆինանսավորում ունեն, որը երաշխավորված է կանխատեսելի ժամանակահատվածի համար (այսինքն՝ շատ տարիներ):
- Բացի դրանից, նրանք մրցակցային կարգով դիմում են արտաքին ֆինանսավորման (օրինակ՝ Գերմանական հետազոտական հիմնադրամին, որը տարեկան 2 միլիարդ Եվրո է տրամադրում Գերմանիայի համալսարանական համակարգին): Այս գումարը տրամադրվում է բարձր մրցակցային հիմունքներով և խթանում է գերմանական հետազոտական համակարգը:

- Ներքին և արտաքին ռեսուրսների բալանսը տարբերվում է տարբեր համալսարաններում:
- Լավագույն համալսարանները, ինչպիսիք են Եվրոպական մոլեկուլյար կենսաբանության լաբորատորիան կամ Մաքս Պլանկի հետազոտական հաստատությունները, ունեն ներքին ֆինանսավորման որոշակի տոկոս:

Ասպիրանտների ընտրությունը

- Էական կարևորություն ունի ասպիրանտական տեղերի թափանցիկ ու բաց գովազդումը:
- Ընտրության ընթացակարգը պետք է թափանցիկ լինի բոլոր թեկնածուների համար:
- Ընտրությունը պետք է բաց լինի միջազգային թեկնածուների համար:
- Ընտրությունը պետք է հիմնվի բացառապես գիտական գերազանցության վրա, և չպետք է սահմանափակվի վարչական կամ քաղաքական գործոններով:

Շահագրգռություն (Մոտիվացիա)

- Ասպիրանտները ավելի շահագրգռված կլինեն, եթե նրանց վերաբերվեն որպես սկսնակ հետազոտողների, այսինքն՝ երիտասարդ աշխատակիցների, ովքեր փորձում են անկախ հետազոտողներ դառնալ:
- Հետազոտական կրթաթոշակների համար մրցակցությունը նույնպես խթան է թեկնածուների համար, ովքեր հաղթում են:

Միջավայրը

- Հետազոտական միջավայրը պետք է ապահովի նորագույն տեխնոլոգիաներ:
- Դա լավագույն կերպով կազմակերպվում է հիմնական հաստատություններում (կենտրոններում), որտեղ աշխատում են շատ հետազոտողներ (դրանք մասնագիտացված են և ծախսերի առումով ձեռնտու):

Իրավական և վարչական սահմանափակումներ

- Հետազոտական և դասավանդման ազատությունը Գերմանական համալսարանական համակարգի հիմնական առավելությունն է:
- Հետազոտողները պետք է արդարացնեն հասարակության՝ իրենց տրված վստահությունը, այսինքն՝ մեծ պատասխանատվությամբ ծախսեն պետական գումարը:

Շրջանավարտների հետ կապը

- Հայդելբերգի համալսարանի և Եվրոպական մոլեկուլյար կենսաբանության լաբորատորիայի ասպիրանտական ծրագրերը հետևում են իրենց շրջանավարտների հետագա կարիերային:
- Սա կարևոր է ծրագրի որակը փաստագրելու համար (հաջողակ շրջանավարտներ ինչպիսի աշխատանք են գտել):
- Թեկնածուները իրենց կարիերան սկսում են շատ լավ համագործակցային կապերի հնարավորություններով:

Մագիստրատուրա- Ասպիրանտուրա կապը

- Մագիստրատուրան Եվրոպական կրթական համակարգի կարևոր մաս է:
- Այն պետք է ուսանողներին նախապատրաստի ասպիրանտուրայի փուլի համար, այսինքն՝ նրանք պետք է դառնան Նորարարական փորձարարական հետազոտություն կատարող անկախ հետազոտողներ:
- Նպատակահարմար է վերացնել մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի միջև խիստ սահմանները, օրինակ՝ աջակցել ամենատաղանդավոր ուսանողներին ուսման վաղ փուլում և նրանց ավելի շատ ժամանակ ընձեռել փորձարարական հետազոտություն կատարելու համար (սկսել ասպիրանտական նախագիծ՝ որպես փորձարարական գիտություններում մագիստրոսական կրթության մաս):

Հետազոտությանը միտված կրթություն

- Յուրաքանչյուր առենախոսության հիմքում անհատական,

Նորարարական հետազոտություն է:

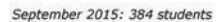
- Կանոնադրությունները չպետք է սահմանափակեն հետազոտությունը:

- Կարևոր է, որ համակարգված ասպիրանտական կրթությունը, բացի փորձարարական աշխատանքից, չգբաղեցնի թեկնածուների ժամանակի 10%-ից ավելին:

•

-

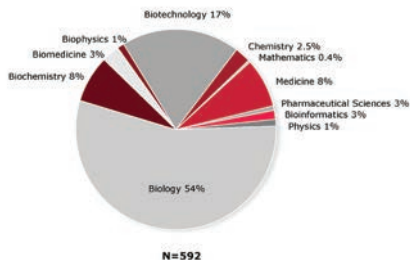
118

11

- 11

Entry degree of doctoral researchers

Training Concept

Training activities

- PhD Core Course (twice per year)
- Accompanying training measures (all year)
- HBIGS Lecture & Annual Meeting
- Summer schools
- Student organized initiatives

>180 different training courses in:

- Advanced Molecular & Cellular Biology
- Imaging & Microscopy
- Model Systems
- Bioinformatics, Modelling & Simulation
- Scientific writing & complementary skills

-> All courses are evaluated by doctoral researchers

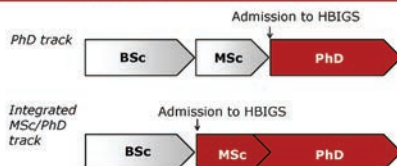

Total workload is less than 5% of PhD working time

New Challenges

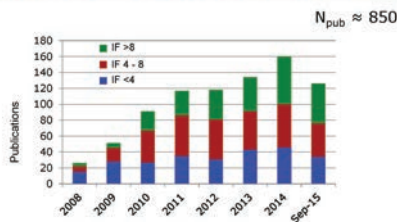

New HBIGS Tracks: Integrated MSc/PhD

- Ample time for research oriented education, experimental experience, critical thinking, Profound scientific discussion
- Excellent perspective for integration of our best talents into the scientific career

Publication Record of HBIGS PhD students

- 350 PhD students have at least one publication
- 211 PhD students have at least one 1st author publication

The Hartmut Hoffmann-Berling
International Graduate School of
Molecular & Cellular Biology
HBIGS

ՄԵՐ ԱՅՑԸ ՀԱՅԴԵԼԲԵՐԳԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ

Անհրաժեշտ է նշել, որ վերոնշյալ որոշ ընթացակարգերը և աշխատակարգերը կիրառվում են Հայաստանում, բայց դրանց ինչպես հարկն է չեն հետևում, հետևաբար, դրանք անհրաժեշտ որակը չեն ապահովում:

Դրանցից է հետազոտության ընթացքի վերահսկումը, որը Եվրոպական համալսարաններում ասպիրանտական կրթության կարևոր մասն է և նպաստում է, որ բոլոր շահագրգիռ կողմերը ներգրավված լինեն գործընթացում: Այսպիսով, պետք է ավելի մեծ կարևորություն տալ վերահսկման գործընթացին հատուկ սեմինարների, հարց ու պատասխան ձևաչափերի միջոցով՝ ստուգելու ասպիրանտների առաջընթացը, պարզելու հնարավոր խնդիրները, որոնց առջև նրանք կարող են կանգնել, և տալ օգտակար հանձնարարականներ: Բացի այդ, անհատական պլանը պետք է մանրամասն քննարկվի, և ասպիրանտի կողմից դրա իրականացումը խստորեն վերահսկվի:

Հինվելով Եվրոպական համալսարանների փորձի և աշխատակարգի վրա՝ կարելի է կատարել հետևյալ առաջարկությունները՝

1. Ասպիրանտական կրթության տևողությունը (3 տարի) կարելի է դարձնել 4 տարի:

2. Կարելի է ներմուծել երկու գիտական ղեկավարի գաղափարը: Համատեղ ղեկավարումը ապահովում է համատեղ պարտավորություններ և կարծիքների բազմազանություն:

3. Նպատակահարմար կլինի կանոնավոր վերապատրաստման դասընթացներ կազմակերպել գիտական ղեկավարների համար՝ բարձրացնելու նրանց մասնագիտական որակները: Գիտական ղեկավարների համար կարելի է կազմակերպել հատուկ դասընթաց՝ «Հետազոտության ղեկավարում»:

4. Դիմորդների կողմից ատենախոսության թեմայի առաջարկի պարտադիր ներկայացումը որպես ընդունելության կարևոր բաղադրիչ կարող է օգնել ընտրելու այն ասպիրանտներին ու հայցորդներին, ովքեր ունեն

համապատասխան հետազոտական հմտություններ և կախված չեն ղեկավարների կողմից առաջարկվող թեմաներից: Նման բաղադրիչի ներմուծումը կարող է ապահովել նաև ատենախոսությունների թեմաների բազմազանությունը:

5. Ընդունելության բազմափուլ գործընթացի ներմուծումը կարող է օգնել վերհանելու ապագա ասպիրանտների հետազոտական հմտությունները, ինչն էլ իր հերթին կնպաստի հետազոտական աշխատանքի իրատեսական և օպտիմալ պլանավորմանը:

6. Ասպիրանտ - ղեկավար հարաբերությունները պետք է հիմնվեն գրավոր պայմանագրի վրա, որտեղ սահմանված են երկու կողմերի պարտավորությունները:

7. Առաջին երեք ամիսների պայմանական փուլը և ուսումնական կարիքների վերլուծությունը նույնպես կարող են արդյունավետ աշխատակարգ լինել:

8. Կրթական բաղադրիչի տեղափոխումը մագիստրոսական ծրագրեր կարող է արդյունավետ լինել՝ նախապատրաստելու ավելի անկախ հետազոտողներ ասպիրանտական կրթության հենց սկզբնական փուլից, այսպիսով, նրանց հնարավորություն տալով ավելի շատ ժամանակ տրամադրել հետազոտությանը և ավարտել այն ավելի կարճ ժամկետում: Ավելին, անհրաժեշտ է իրականացնել փոխանցելի հմտությունների համակարգված ընդգրկում մագիստրոսական և ասպիրանտական ծրագրերում:

9. Հետևյալ դասընթացները կարող են ընդգրկվել ասպիրանտական պարտադիր դասընթացների ցանկում՝ «Դասավանդում և ուսուցում», «Հետազոտության մեթոդներ և էթիկա», Հետազոտական աշխատանք գրելու հիմունքներ», «Կազմակերպչական և ղեկավարման հմտություններ»:

10. Արդյունավետ կարող է լինել հրավիրված, այդ թվում նաև օտարերկրյա մասնագետների կողմից դասավանդվող հատուկ դասընթացների կազմակերպումը՝ հիմնվելով ասպիրանտների հատուկ կարիքների վրա:

11. Մեկ այլ արդյունավետ աշխատակարգ է նոր ասպիրանտական և մագիստրոսական ծրագրերի մեկնարկումը

Երասմուս Մունդուս հիմնադրամի ֆինանսավորմամբ:

12. Ասպիրանտական ծրագրերը պետք է վերամշակվեն՝ բավարարելու աշխատաշուկայի պահանջները:

13. Ասպիրանտական ծրագրերի գովազդումը պետք է կատարվի լայնամասշտաբ իրազեկմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ:

14. Որպես կրթական բաղադրիչ բոլոր ասպիրանտական ծրագրերում համակարգչային մոդելավորման դասընթաց ներմուծելու Հայդելբերգի համալսարանի գործելակերպը կարող է նույնպես արդյունավետ լինել:

15. Մասնագիտական խորհուրդների ձևավորման ընթացակարգը պետք է ավելի ճկուն լինի: Խորհուրդը պետք է կազմված լինի 3-5 անդամից, ում հետազոտական հետաքրքրությունները ամենամոտոն են տվյալ ատենախոսության թեմային: Արտաքին փորձագետ հրավիրելու աշխատակարգ նույնպես կարող է ներմուծվել:

ՌԻՍՈՒՄԱԿԱՆ ԱՅՑԸ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐՈՎ

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հայկական բարձրագույն կրթական հաստատությունների կառուցվածքը տարբերվում է Եվրոպական համալսարանների կառուցվածքից, տարբեր են նաև հետազոտական միջավայրերը: Ըստ այդմ էլ տեղական համալսարանները կարող են իրենց ասպիրանտական կրթության մեջ միավորել միայն այն ընթացակարգերը և աշխատակարգերը, որոնք չեն հակասում մեր կրթական համակարգին: Այնուամենայնիվ, Եվրոպական համալսարանների կողմից կիրառվող որակի չափորոշիչները ամբողջ Եվրոպայում ասպիրանտական կրթության լավագույն աշխատակարգերի հիմնաքարն են: Չարգացող երկրների կրթական համակարգերը պետք է հաշվի առնեն այդ չափորոշիչները, եթե նրանք ցանկանում են ինտեգրվել բարձրագույն կրթության Եվրոպական տարածք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԱԳԻՐ

ՎԵՐԻՏԱՍ ծրագրի թիմը իր երախտագիտությունն է հայտնում ծրագրի գործընկեր հայաստանյան և եվրոպական բոլոր ուսումնական հաստատություններին սույն բուկլետի մշակմանը աջակցելու համար:

ՎԵՐԻՏԱՍ ծրագրի թիմը հատուկ շնորհակալություն է հայտնում Երևանի Վ. Բոյունովի անվան պետական լեզվահասարակագիտական համալսարանի և ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի աշխատակիցներին բուկլետի կազմման ու խմբագրման աշխատանքների համար:

Հատուկ շնորհակալություն նաև ծրագրի գործընկեր 4 եվրոպական հաստատություններին՝ Տեխնոլոգիայի արքայական ինստիտուտին, Բաթ Սպայի համալսարանին, Ժիրոնայի համալսարանին և Հայդելբերգի համալսարանին, հայաստանյան պատվիրակությանը ջերմ ընդունելության, աջակցության, ինչպես նաև հետբուհական կրթության մասին իրենց ունեցած փորձի փոխանակումն ապահովելու համար:

Հավելյալ տեղեկությունների համար կարող եք դիմել Երևանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան, ինչպես նաև այցելել ծրագրի պաշտոնական կայք-էջ (www.tempusveritas.am) կամ գրել մեզ հետևյալ էլեկտրոնային հասցեով՝ veritas.mngt@gmail.com: